

1.

USNESENÍ

Výboru pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením

ze dne 22. září 2021

Výbor pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením

I. ž á d á Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby v součinnosti s odborem pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstvem financí, Ministerstvem vnitra a dalšími subjekty s vazbou na předmětnou problematiku připravilo návrh metodického pokynu s cílem omezit vedlejší negativní dopady zákona č. 327/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění zákona č. 178/2018 Sb., který předpokládá možnost provádět srážky z dávek pomoci v hmotné nouzi na úhradu pokut za vybrané přestupky, na osoby ohrožené chudobou a sociálním vyloučením,

II. ž á d á Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby návrh metodického pokynu podle bodu I. poskytlo s dostatečným předstihem před nabytím účinnosti výše uvedené novely zákona o pomoci v hmotné nouzi Výboru pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením k projednání a uplatnění případných připomínek.

Odůvodnění:

Výbor pro práva lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením („Výbor“) je pracovním orgánem Rady vlády pro lidská práva, který se zabývá ochranou práv lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.

Zákon č. 327/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění zákona č. 178/2018 Sb., zavádí do zákona o pomoci v hmotné nouzi mimo jiné § 51a, který přináší možnost provádět srážky na úhradu pokut za vyjmenované přestupky z příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení. Ustanovení § 50 odst. 2 až 6 upravuje roli obcí s rozšířenou působností, orgánu pomoci v hmotné nouzi a krajských poboček Úřadu práce v tomto novém postupu.

Přijatá novela zákona o pomoci v hmotné nouzi může mít od okamžiku své účinnosti, tedy od 1. 1. 2022, významné dopady na lidská práva osob, které mají nárok na dávky pomoci v hmotné nouzi.

Výbor považuje za nezbytné, aby bylo zajištěno nastavení metodického vedení všech subjektů zúčastněných na procesu podle nového § 50 odst. 2 až 6 zákona o pomoci v hmotné nouzi při aplikaci nového ustanovení § 51a zákona o pomoci v hmotné nouzi tak, aby byly omezeny negativní dopady použití tohoto ustanovení na příjemce dávek a osoby na nich závislé výživou. Podle Výboru je zejména zapotřebí dostatečně metodicky vymezit praktické vyhodnocování kritérií podle nového ustanovení § 50 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi a zaměřit se i na interpretaci a aplikaci neurčitých pojmů a ustanovení (např. domněnka o nevyhovitelnosti, posuzování způsobilosti pachatele k nápravě apod.), které předpokládají ponechání značného

prostoru pro správní uvážení příslušných správních orgánů (obecní úřady obce s rozšířenou působností a Úřady práce ČR). Výbor klade důraz na potřebu zachování předvídatelnosti a právní jistoty při aplikaci nové úpravy zákona o pomoci v hmotné nouzi. Metodické vedení je dle Výboru vhodným opatřením pro vyjasnění právní normy do doby, než bude závazným způsobem interpretována správními soudy, resp. Nejvyšší správním soudem.

Výbor navrhuje zapojit do přípravy metodického pokynu pro aplikaci novely zákona o pomoci v hmotné nouzi vedle Ministerstva práce a sociálních věcí také odbor (Agenturu) pro sociální začleňování Ministerstva pro místní rozvoj, který se odborně a koncepčně zabývá prací s lidmi v sociálně vyloučených lokalitách, kteří nejčastěji bývají příjemci dávek pomoci v hmotné nouzi. Výbor považuje za nezbytné zapojit do tohoto procesu i další ústřední správní orgány, které mohou metodicky usměrňovat obce s rozšířenou působností při uplatňování jejich oprávnění vyplývajících z novely zákona o pomoci v hmotné nouzi. Obce totiž při vymáhání pokut vystupují v postavení správce daně a v přestupkovém řízení vykonávají tzv. přenesenou působnost. Proto Výbor vyzývá k zapojení mimo jiné Ministerstvo financí, které metodicky vede při aplikaci zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů, a Ministerstvo vnitra, které poskytuje metodickou podporu obecním úřadům a krajským úřadům. Výbor doporučuje přizvat i další rezorty a jiné subjekty, které mají vazbu na danou problematiku.

Výbor poskytuje prostor pro participaci odbornic a odborníků nejen ze strany státních orgánů, ale ve vyrovnaném zastoupení také zástupkyň a zástupců odborné veřejnosti. Žádá proto, aby Ministerstvo práce a sociálních věcí návrh předložilo k projednání a uplatnění případných připomínek Výboru, a to s dostatečným předstihem před nabytím účinnosti předmětné novely zákona o pomoci v hmotné nouzi.